

РЕЦЕНЗИЯ

по процедура на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Дисертационен труд на тема: Нови подходи в усъвършенстването на методологическите основи в държавното регулиране на иновационната дейност в предприятията

Професионално направление: 3.7. Администрация и управление

Докторска програма: „Организация и управление извън сферата на материалното производство“

Автор: Асылбек Амирханович Карибаев

Научен ръководител: проф. д-р Павел Павлов

Рецензент: доц. д-р Кремена Андонова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 865 от 02.09.2019 г.

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на представени от докторанта дисертационен труд и автореферат.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е в обем 224 страници, разпределени в увод (11 стр.), пет глави (174 стр.), заключение (6 стр.), списък на използваните литературни източници (8 стр.) и приложения (21 стр.). Разглежда се **недостатъчно изследван въпрос** на теорията, методологията и практиката за постигане на ефективно въздействие при държавното регулиране и управление на иновациите и развитието. Авторът насочва своето внимание към

възможностите за формиране и прилагане на нови подходи за усъвършенстване на методологическите основи за управление и държавно регулиране на иновационната дейност на предприятията с цел постигане на устойчиво индустриално-иновационното развитие на регионите, отраслите и предприятията.

Във връзка с това може да се заключи, че **темата на дисертацията е сполучливо избрана**. Тя е **актуална** и има съществена **практическа значимост**. В същото време тя е **комплексна и сложна**, за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка и аналитични способности за извършване на научно изследване.

Авторът познава литературата в областта на изследвания проблем. Библиографията за разработване на настоящия труд се състои от 83 заглавия на руски и английски език.

За осъществяване на целите на дисертационното изследване е използван широк набор от **общометодически средства** и **конкретни методи за изследване**. Посочените изследователски подходи и методи са сполучливо избрани и умело използвани, което е допринесло за успешното осъществяване на дисертационното изследване.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на доказването на защитаваната изследователска теза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В **увода** се внася обосновка за актуалността на проблематиката, като се аргументира теоретическата и практическата значимост на проблемите за

успешното държавно регулиране на иновационната дейност в Република Казахстан и ролята на неговите методологически основи. Дефинирани са необходимите за подобен тип разработки изследователски параметри – обект и предмет на изследване, изследователски проблем и изследователска теза, основна цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи, методи на изследване.

В първа глава **„Методологически основи на държавното регулиране на иновационната дейност на предприятията“** е направено теоретично проучване на въпроси, свързани с научните изследвания за иновационната дейност и иновационната политика. На тази основа са дефинирани основни понятия, които имат отношение към разглежданата проблематика, обосновани са методиките и методологическите основи за управление на знанията и иновационната дейност. Разграничени и проучени са основните етапи на държавното регулиране на иновационната дейност в Р. Казахстан, от гледна точка на инструменти за регулативно въздействие, механизми за формиране на държавната иновационна политика, специфика на държавното участие в този процес.

Във втора глава **„Методи за управление на знанията и иновациите в предприятията“** са анализирани технологичните аспекти за управление на знанията и спецификата на научно-производствените предприятия като центрове за генериране на нови знания. Разработена е архитектура на междуотраслова система за управление на знания и иновации, като е конкретизирана нейната целева и функционална структура.

В трета глава **„Анализ и моделиране на световните технологични мега трендове“** е направена прогнозна оценка на световните технологични мега трендове, като технологичните тенденции и системи са разграничени съобразно три зони: зона на стагнация, зона на деградация и зона на развитие. Извършени

са съпоставки на глобалните тенденции за технологично развитие с резултатите от оценките на състоянието на енергийно екологичните параметри на Р. Казахстан в периода 1998-2016 г., на базата на което се защитават позиции по отношение на спецификите на бъдещото иновационно развитие.

Четвърта глава „Анализ и моделиране на индустриално-иновационното развитие на Казахстан с отчитане на световните тенденции за технологическо развитие“ е с приложен характер. Обосновани са прогнозните оценки и сценарии за индустриално-иновационното развитие на Р. Казахстан до 2024 г. на базата на три мега тренда: енергийно-суровинен; индустриално-иновационен и устойчиво иновационно развитие. Аргументирана е тезата за избор на сценария за устойчиво иновационно развитие на страната, като този тренд детерминира и целевите параметри за развитие на областите на Р. Казахстан. Моделирано е иновационното развитие на областите на Р. Казахстан до 2024 г. на базата на отраслово-регионален анализ на целевите параметри за иновационното развитие.

В **пета глава „Методически препоръки за държавно регулиране и комерсиализация на иновациите“** са направени препоръки за реализация на иновациите, като предложенията са формализирани в механизми и алгоритми за оценка на тяхната технико-икономическата ефективност. Съставена е система от показатели за оценка на устойчиво екологично съобразено иновационно развитие на предприятията в страната, като е аргументирана нейната приложимост за подобряване на отчетността, регулирането и управлението на устойчивото развитие не само на предприятията, но и на регионите и отраслите в Р. Казахстан.

В **заключението**, макар и в твърде синтезиран вид, са обобщени резултатите от проведеното изследване, които представляват реализация на поставените изследователски цели.

Може да се обобщи, че направените в дисертационното изследване изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с методологията в конкретната проблематика. Предложенията са обосновани, произтичат от анализа на съвременното състояние на изследвания проблем и са насочени към неговото решаване.

II. ОБОБЩЕНИЕ НА ПО-СЪЩЕСТВЕНИТЕ СИЛНИ СТРАНИ И РЕЗУЛТАТИ С ПРИНОСЕН ХАРАКТЕР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Представени, анализирани и критично оценени са теоретико-методологични концепции, свързани с държавното регулиране на иновационната дейност на предприятията в промишления сектор, като на тази база са систематизирани и класифицирани методи за управление на знанията и иновационната дейност.

2. Предложена е нормативно-оценъчна база за държавно регулиране и управление на индустриално-иновационното развитие, включваща критерии, параметри и показатели, съобразени с най-добри световни стандарти и научни изследвания в енергийно-екологичен план, като са установени научни доказателства за нейната приложимост за регионите, отраслите и предприятията на Р. Казахстан.

3. Разработена е архитектура, включваща целева и функционална структура, на междуетраслова система за управление на знания и иновации.

4. Обоснована е база от енергийно-екологични параметри, отчитаща основните тенденции за технологично развитие на различни държави от световната общност, с помощта на която е проведен новаторски регионален и отраслов анализ на технологическите мега трендове.

5. Разработен е приложен модел и са идентифицирани възможни мега трендове за индустриално-иновационно развитие на Р. Казахстан.

6. **Извършено е собствено изследване** на възможните сценарии за индустриано-иновационно развитие на пет области и един град от Р. Казахстан, като на тази основа е **съставена прогноза** за целевите параметри за иновационното развитие на тестовите обекти до 2024 г.

7. **Направени са методически препоръки** за държавно регулиране, управление и комерсиализация на иновациите.

8. **Съставен е набор от показатели** за оценка на устойчиво екологично съобразено иновационно развитие на предприятията, като е **аргументирано** неговото приложение за отраслите и регионите в страната.

Посочените приноси са приемливи. Несъмнено те са дело на автора, като представляват конкретни резултати от реализираните изследователски задачи. Приносите биха могли да се отнесат към следните групи: обогатяване, конкретизиране и прецизиране на съществуващи научни знания; приложение на съществуващи методи за решение на конкретен проблем с формулирани изводи и препоръки за практиката.

III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът е разработен в съответствие с възприетите в България изисквания. В съдържателно и структурно отношение напълно съответства на дисертационния труд, акцентира върху най-важните моменти в дисертацията и дава ясна представа за постигнатото от докторанта. Справката за приносите е коректно направена, а приносите са добре открити. По дисертационния труд са посочени 16 самостоятелни публикации, които представят съществени части от труда.

IV. БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ВЪПРОСИ

1. Прецизиране и допълване търпят ограниченията на изследването. От ясно дефиниране се нуждаят теоретико-методологическият обхват и териториалният обхват на дисертационното изследване.

2. В т. 2.3. на глава втора, която е безспорен принос на автора, би следвало по-детайлно да се обосноват основните елементи на функционалната структура на предложената междуотраслова система за управление на знанията и иновациите, особено по отношение на възникващите взаимовръзки между отделните ѝ елементи.

3. В заключението би следвало по-ясно да се подчертае приносът на постигнатите изследователски резултати за аргументиране на авторската теза.

4. В библиографската справка би следвало да се посочат коректно всички използвани литературни източници, т.е. не само цитираната понястоящем академична литература, но и нормативите и стратегически документи (които например са цитирани в автореферата).

5. Докторантът значително е надвишил изискуемия брой публикации по дисертационния труд, като е представил 16 заглавия. Част от тях биха могли да бъдат спестени по настоящата процедура, като задел за бъдещи хабилитации.

Направените бележки не променят определено положителната ми оценка за съдържателния характер, обхвата, завършеността и наличието на приноси на докторския труд. Те имат смисъл на предложение за тяхното уточняване в бъдещите изследвания на кандидата.

Към докторантът могат да бъдат отправени следните **въпроси за дискусия:**

1. Кои теоретико-методологически въпроси останаха извън обхвата дисертационното Ви изследване?

2. С помощта на какви методи и механизми би следвало да се извършва интегралната оценка на обекта на управление и на иновациите в контекста на прилагането на предлаганата от Вас междуотраслова система за управление на знанията и иновациите (фиг. 33 на стр. 121).

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за защита докторски труд има характер на **завършено научно изследване**. С него авторът демонстрира убедително способност да допринася за решаването на сложни обществени проблемни въпроси. Получените резултати от дисертационния труд ми дават основание да приема, че същият отговаря на изискванията на **Закона за развитие на академичния състав в Република България**.

Предлагам на **Уважаемото научно жури** да даде образователната и научна степен „доктор” на **Асълбек Карибаев**, в професионално направление 3.7. „Администрация и управление”, по научна специалност **“Организация и управление извън сферата на материалното производство”**.

25.09.2019 г.

гр. Варна

Рецензент:

(доц. д-р Кремена Андонова)